

“””Стефаник Василь Семенович[ред. | ред. код]

Стефаник Василь Семенович

Василь Семенович Стефаник

Портрет Василя Стефаника. 1896 р.

Псевдо	Желізний
Народився	14 травня 1871 Русів, Снятинський район, Івано-Франківська область
Помер	7 грудня 1936 (65 років) Русів, Снятинський повіт, Станіславське воєводство, Польська республіка · пневмонія
Країна	 ЗУНР Польська Республіка Австро-Угорщина
Національність	українець
Діяльність	письменник, політик
Alma mater	Ягеллонський університет
Мова творів	українська ^[1]
Роки активності	1883–1936
Напрямок	експресіонізм
Жанр	новела
Magnum opus	Камінний хрест, (1900)
Партія	Українська радикальна партія (1890)
Діти	Стефаник Юрій Васильович і Стефаник Семен Васильович

[Стефаник Василь Семенович](#) у Вікісховищі

[Висловлювання](#) у Вікіцитатах

[Роботи](#) у Вікіджерелах

Васи́ль Семе́нович Стефа́ник (14 травня 1871, Русів (тепер Снятинського району Івано-Франківської області) — 7 грудня 1936) — український письменник, майстер експресіоністичної новели, громадський діяч, політик. Посол (депутат) Австрійського парламенту від Королівства Галичини та Володимирії. Зять священника УГКЦ, посла Галицького сейму Кирила Гаморака.

Біографія^[ред. | ред. код]

Дитинство^[ред. | ред. код]

Народився 14 травня 1871 року в селі Русів на Станіславщині (тепер Снятинського району Івано-Франківської області) в сім'ї заможного селянина Семена Стефаника. Батько отримав у спадок 18 моргів поля, на початку ХХ ст. мав уже 180.^[2] Змалку був дуже відданий матері, цю любов проніс через усе життя. Батько був працюючим, але мав непростий, інколи авторитарний характер. На освіту сина грошей не шкодував, але долю спланував сам, не зважаючи на його думку. Дитячі роки пройшли в атмосфері прадавніх традицій і звичаїв Покуття, тоді ж пізнав таємничий світ народних пісень, казок, легенд, переказів, познайомився з селянським побутом. Змалечку пас овець, їздив з батьком у поле. Мав двох рідних братів (Володимира і Юрія) та двох сестер. Від матері та старшої сестри Марії навчився співати

Освіта, участь у громадсько-політичному русі^[ред. | ред. код]

Батько письменника — Семен Стефаник (1846—1920)

Навчався у Русівській початковій школі (з 1878), [Снятинській](#) міській школі (з 1880), потім у польськомовних гімназіях у [Коломиї](#) (з 1883 року) та [Дрогобичі](#) (з 1891). Там зазнав чимало знущань і принижень. На все життя зберігся в пам'яті Стефаніка один випадок, який мало не завершився фатально. Через невеликий зріст Василь не зміг досягнути рукою дошки, що висіла на стіні. Вчитель почав так бити хлопця по руці, що вона одразу спухла, а коли ще й учні почали глумитися з побитого, він втратив свідомість, після стресу хотів накласти на себе руки. У тодішніх галицьких гімназіях навчання проводилося німецькою та польською мовами, українська була під забороною, у них панувала задушлива атмосфера, насаджувалися вірнопідданські погляди. Гімназія крім формального навчання нічого не давала. Тож групи гімназистів, які прагнули справжньої освіти й покращення своїх знань, створили таємний гурток. Серед його учасників були однокласники Стефаніка, майбутній письменник сатирик Лесь Мартович, і трохи молодший за них Іван Семанюк, що ввійшов у літературу під ім'ям Марко Черемшина. У 1883 році на першому курсі гімназії в Коломиї Стефанік познайомився з активною учасницею жіночого руху в Галичині [Анною Павлик](#) — сестрою [М. Павлика](#). Саме від неї дізнався про українську літературу й боротьбу українців за свої права. Разом із Стефаніком навчався у гімназії і майбутній письменник-сатирик [Лесь Мартович](#), а згодом сюди ж вступив Іван Семанюк — відомий у літературі під іменем [Марко Черемшина](#). Разом з іншими гімназистами-українцями брав участь у прогресивних таємних гуртках молоді, працював у культурно-освітньому русі на селі. Учасники гуртка вели громадсько-культурну роботу серед селян (зокрема, організовували [читальні](#)). Стефанік-гімназист починає пробувати сили в літературі. Зі своїх перших творів Стефанік опублікував без підпису лише один вірш. У співавторстві з Мартовичем написав два оповідання: «Нечитальник» (1888) та «Лумера» (1889).

У 1890 р. через участь у [«Покутській трійці»](#) — таємному творчому об'єднанні духовно близьких митців-земляків, до складу якої входили також Лесь Мартович та Марко Черемшина, Стефанік був виключений з Коломийської гімназії. Освіту продовжив у Дрогобицькій гімназії імені Франца Йозефа (тут свого часу навчався [Іван Франко](#), товаришем Стефаніка був [Лесь Мартович](#)). Тут майбутній письменник знову поринув у громадсько-культурну роботу — вже як член селянської [«Українсько-руської радикальної партії»](#), заснованої у 1890 році І. Франком та М. Павликом. На формування світогляду майбутнього письменника в цей час значний вплив мали ідеї [М. Драгоманова](#), І. Франка та [М. Павлика](#). Там він брав участь у громадському житті, став членом таємного гуртка молоді, особисто познайомився з [Франком](#), з яким потім підтримував дружні зв'язки.

Після закінчення Дрогобицької гімназії (1892) Стефанік вступив на медичний факультет [Ягеллонського Університету в Кракові](#) (1892). Однак, за визнанням письменника, з тією медициною «вийшло діло без пуття». Замість студіювання медицини він поринає у літературне і громадське життя Кракова. Бувши студентом, брав участь у діяльності молодіжного товариства «Академічна громада», у польських і українських студентських гуртках і літературних об'єднаннях, співпрацював з польськими видавцями. У студентські роки він особливо багато читає, пильно стежить за сучасною літературою, зближується з польськими письменниками. У [Кракові](#) Стефанік на довгі роки заприязнився з польським лікарем і культурним діячем [Вацлавом Морачевським](#). Цю подію він назвав найважливішою в його молодості, про що він написав в «Автобіографії»: «Софія Морачевська—пані, що навчила мене любити Русів і правду в собі»; «Вацлав Морачевський — моя дорога у світі»; «Юрко Морачевський—віддав би мене свою

молодість, аби сховати мене в ній від бруду в світі». Приятелювання з ним, а також дружні стосунки з плеядою письменників «Молодої Польщі» (зокрема з С. Прибишевським), В. Орканом та іншими відкрили Стефаникові, за його власним висловом, «дорогу в світ». У Кракові, який був на той час центром польського [модернізму](#), знайомиться з новітніми європейськими мистецькими течіями, що позначилося на формуванні Стефаника як митця: він розпочав свій шлях із модерністського жанру [поезій у прозі](#). У Кракові ним були написані новели [«Камінний хрест»](#), «Вечірня година», [«Дорога»](#), «Палій» та інші твори.

Стефаник-студент бере активну участь у громадському житті рідного Покуття, розширює творчі контакти з українськими періодичними виданнями, активізує свою діяльність як публіцист. Після опублікування в 1890 р. першої статті — «Жолудки наших робітних людей і читальні» — він у 1893—1899 рр. пише і друкує в органах радикальної партії «Народ», «Хлібороб», «Громадський голос» та «Літературно-науковому віснику» ряд статей: «Віче хлопів мазурських у Кракові», «Мазурське віче у Ржешові», «Мужики і вистава», «Польські соціалісти як реставратори Польщі od morza do morza», «Книжка за мужицький харч», «Молоді попи», «Для дітей», «Поети і інтелігенція».

Стефаник бере активну участь у політичній боротьбі: виступає на селянських мітингах, викриває антинародний характер державних інституцій, за що в 1895 році його заарештовують. Попри те, Стефаник і далі продовжує політичну діяльність, зокрема, 1897 року віддає багато сил передвиборній боротьбі в Галичині, агітуючи за «мужицького посла» І. Франка, стає свідком жорстоких репресій над непокірними селянами, сам зазнає переслідувань. Активно займаючись громадсько-політичною діяльністю, а також публікуючи власні публіцистичні статті й художні твори, Стефаник поступово втрачає зацікавлення медициною і зрештою у [1900](#) році покидає університет.

Одним зі студентських товаришів був Й. Шміґер, до якого у село [Розношинці](#) приїжджав у 1894, 1896, 1898 та 1903 рр. Йому присвятив новелу «Палій». У с. [Тарасівка](#) бував в університетського колеги Я. Остапчука.^[3]

Початок активної літературної творчості[\[ред.\]](#) | [ред. код](#)

Василь Стефаник

1896—1897 рр. — час особливо напружених шукань Стефаника. Намагання його відійти від застарілої, як йому здавалося, описово-оповідної манери своїх попередників на перших порах пов'язувалося з модерністичною абстрактно-символічною поетикою. У 1896—1897 рр. він пише ряд поезій у прозі і намагається видати їх окремою книжкою під заголовком «З осені». Та підготовлена книжка не зацікавила видавців, і письменник знищив рукопис. Кілька поезій у прозі, що лишилися в архівах друзів Стефаника, були опубліковані вже після його смерті («Амбіції», «Чарівник», «Ользі присвячую», «У воздухах плавають ліси», «Городчик до бога ридав», «Вночі» та ін.). 1897 р. у чернівецькій газеті «Праця» побачили світ перші реалістичні новели Стефаника — «Виводили з села», «Лист», «Побожна», «В корчмі», «Стратився», [«Синя книжечка»](#), «Сама-саміська», які привернули увагу літературної громадськості художньою новизною, глибоким та оригінальним трактуванням тем з життя села. Проте не всі відразу зрозуміли і сприйняли нову оригінальну манеру Стефаника. Коли невдовзі письменник надіслав нові новели — «Вечірня година», «З міста йдучи», «Засідання» — в «Літературно-науковий вісник», то у відповідь дістав лист-пораду, зміст якого зводився по суті до невизнання манери Стефаника. Це й викликало появу листа Стефаника від 11 березня 1898 р. до «Літературно-наукового вісника», адресованого фактично О. Маковею. Лист — своєрідне літературне кредо Стефаника, його справді новаторська ідейно-естетична програма.

Василь Стефаник

Перша збірка новел — [«Синя книжечка»](#), яка вийшла в світ у 1899 році в Чернівцях, принесла Стефаникові загальне визнання, була зустрінута захопленими відгуками найбільших літературних авторитетів, серед яких, крім Івана Франка, були Леся Українка, Михайло Коцюбинський, Ольга Кобилянська, стала помітною віхою в розвитку української прози. Автор «Синьої книжечки» звернув на себе увагу насамперед показом трагедії селянства. Новели «Катруся» і «Новина» належать до найбільш дивовижних силою художньої правди творів Стефаника. Вони стоять поряд з такими пізнішими його шедеврами, як «Кленові листки», «Діточа пригода», «Мати» та ін. Майстерно змальовано в цих творах трагічні людські долі. Героїчний склад художнього мислення Бетховена,

невіддільною ознакою якого є разюча масштабність почуттів, думок, картин, можна впізнати в окремих новелах Стефаника («Сини», [«Марія»](#)). У листі до редакції «Плужанина» від 1 серпня 1927 р. Стефаник, заперечуючи трактування його як «поета загибаючого села», зазначав: «Я писав тому, щоби струни душі нашого селянина так кріпко настроїти і натягнути, щоби з того вийшла велика музика Бетховена. Це мені вдалося, а решта — це література». У 1900 р. вийшла друга збірка Стефаника — «Камінний хрест», яку також було сприйнято як визначну літературну подію. Для другої збірки Стефаника характерне посилення громадянського пафосу (завдяки таким творам, як «Камінний хрест», «Засідання», «Лист», «Підпис»). У другій збірці головне місце займає тема, що хвилювала письменника протягом усього творчого життя, — самотність старість, трагедія зайвих ротів у бідних селянських родинах. Цій темі цілком присвячені твори із [«Синьої книжечки»](#) («Сама-саміська», «Ангел», «Осінь», «Школа»), новели зі збірок «Камінний хрест» («Святий вечір», «Діти»), [«Дорога»](#) («Сніп», «Вістуни», «Озимина»). Цікавить Стефаника вона й у другий період творчості, хоч уже в іншому плані («Сини», «Дід Гриць», «Роса», «Межа»).

У 1901 році вийшла в світ третя збірка новел Стефаника — «Дорога», яка становила новий крок у розвитку його провідних ідейно-художніх принципів. Це наявне у своєрідній поетичній біографії Стефаника «Дорога» та роком раніше написаній ліричній сповіді «Confiteor», що в переробленому вигляді була надрукована під назвою «Моє слово». У збірці переважають новели безсюжетні, лірично-емоційного плану («Давнина», «Вістуни», «Май», «Сон», «Озимина», «Злодій», «Палій», [«Кленові листки»](#), «Похорон»). Тема матері і дитини, жертвності материнської, батьківської любові з'являється в Стефаника у життєвому переплетінні з іншими темами ще в збірці [«Синя книжечка»](#) («Мамин синок», «Катруся», [«Новина»](#)). Наявна вона й у збірці «Камінний хрест». У «Літературно-науковому віснику» за 1900 р. український читач відкрив для себе Стефаникову новелу «Кленові листки», яка стала окрасою збірки «Дорога». У 1905 році вийшла в світ четверта збірка письменника — «Моє слово». У ній уперше була надрукована новела «Суд», яка завершує перший період творчості Стефаника.

У пору [Великої війни](#) й великих соціальних потрясінь, розпаду Австро-Угорської імперії і народження Української Народної Республіки Стефаник знову береться за перо новеліста. Почався другий період його творчості, не такий інтенсивний, як перший, але з чималими здобутками. Хронологічним початком цього періоду можна вважати новелу «Діточа пригода» (написана восени 1916 р., а опублікована на початку 1917 р.). 1916 року Стефаник пише новелу «Марія», яку присвячує пам'яті Франка. За «Марією» письменник публікує шість новел, які разом із двома названими творами другого періоду («Діточа пригода» і «Марія») склали п'яту збірку — «Вона — земля», видану у 1926 р. У 1927 — 1933 рр. Стефаник опублікував ще понад десять новел. В останні роки життя Стефаник пише також автобіографічні новели, белетризовані спогади. До них належать такі твори, як «Нитка», «Браття», «Серце», «Вовчиця», «Слава йсу», «Людмила», «Каменярі».

У роки перебування Західної України під владою Польщі Стефаник жив майже безвиїзно у с. Русів, де й писав останні твори у вільну від хліборобської праці годину. До самої смерті не полишало Стефаника бажання «сказати людям щось таке сильне і гарне, що такого їм ніхто не сказав ще». І на його долю випало найбільше для художника щастя — він сказав те, що хотів, і сказав так, як хотів.

Подальші роки[\[ред. | ред. код\]](#)

На відкритті пам'ятника [Іванові Котляревському](#) в [Полтаві](#), 1903 рік. Зліва направо: [Михайло Коцюбинський](#), Василь Стефаник, [Олена Пчілка](#), [Леся Українка](#), [Михайло Старицький](#), [Гнат Хоткевич](#), [Володимир Самійленко](#).

Видавши в самому кінці 1900 року збірку новел [«Дорога»](#), датовану наступним роком, Стефаник залишив навчання в університеті і виїхав із Кракова. На той час стосунки з батьком, який зовсім відмовився утримувати сина, дуже ускладнилися. Літературна робота дуже виснажувала, а заробітки з неї були мізерними. Стефаник важко переживав смерть матері, [Леся Українка](#), зустрівшись з ним 1901 року в [Чернівцях](#), відзначила хворобливий настрій новеліста. Протягом трьох років письменник жив у друзів, намагався писати, але написане не задовольняло, й він його знищував. Попри життєві труднощі, Стефаник не забував про високу місію громадянина-українця. Починає громадську діяльність: засновує читальні [«Просвіти»](#), як член Радикальної партії, агітує на виборах, виголошує промови на вічах. Важливою віхою у житті В. Стефаника була подорож 1903 року до [Полтави](#) на відкриття пам'ятника [Іванові Котляревському](#). Крім Полтави, відвідав також [Київ](#), [Житомир](#) та [Канів](#), зустрівся з [Миколою Лисенком](#), [Лесею Українкою](#), [Оленою Пчілкою](#), [Михайлом Коцюбинським](#), [Христіною Алчевською](#), [Михайлом Старицьким](#), [Панасом Мирним](#), [Борисом Грінченком](#), [Володимиром Самійленком](#), [Гнатом Хоткевичем](#), [Миколою Вороним](#), [Іваном Стешенком](#) та іншими, вони привітали його як одного з видатних діячів української літератури. Велике враження справило на письменника відвідання могили Тараса Шевченка. З неї він «поклонився всій Україні».

Будинок, де був ресторан готелю «Ванда» у [Львові](#)

Адвокатська канцелярія [Северина Даниловича](#), у якій зупинялись [Іван Франко](#) та Василь Стефаник. [Тернопіль](#)

1904 року одружився з дочкою священика, посла [Галицького сейму Кирила Гаморака](#), Ольгою Гаморак. Весілля відбулось 26 січня у ресторані львівського готелю «Ванда», тепер [вул. Шевська, 4](#); були присутні [Іван Франко](#), [Леся Мартович](#), [Марко Черемшина](#), [Володимир Шухевич](#)^[4] Оселився у с. [Стецева](#) поблизу Русова на господарстві [тестя](#), займався сільським господарством. Активізує громадську діяльність: як кандидат у посли [австрійського парламенту](#), 1908 виступає в населених пунктах округу, зокрема у [Заліщиках](#), [Добрівлянах](#), [Торському](#), виграє вибори.

З 1910 року разом з дружиною й трьома синами (Семеном, Кирилом, Юрієм) переїхав до рідного села, у якому жив до кінця свого життя. З 1908 й до розвалу Австро-Угорщини (1918) — депутат австрійського парламенту від радикальної партії. Уся його громадсько-культурна діяльність була спрямована на піднесення самосвідомості народу західноукраїнських земель, відчуття кровної спорідненості з усім українським народом. [26 травня 1908](#) року виступає в [райхсраті](#) проти свавілля цензури в Галичині, захищає [Мирослава Січинського](#). У віденському парламенті В. Стефаник підтримував волелюбні прагнення народів, що входили до складу Австро-Угорщини. Зокрема він виступив проти анексії австрійським урядом [Боснії та Герцеговини](#). [1909](#) року взяв участь у з'їзді УРП у [Тернополі](#).^[3] До [1918](#) — посол, виступав у всіляких справах оборонцем селян, був призначений [цисарем Францом Йозефом I](#) довічним членом Палати панів (нім. *Herrenhaus*) [Райхсрату](#).

Важким для письменника став 1914 рік: почалася [Перша світова війна](#); воєнне лихоліття збіглося з особистою трагедією: у лютому 1914 р. померла дружина, залишивши його з трьома малолітніми дітьми. Більше В. Стефаник не одружувався. Попри це, громадську активність не припинив. Зокрема, брав найактивнішу участь у відзначенні 100-річчя з дня народження Т. Шевченка: виступав на мітингах, присвячених відкриттю пам'ятникам поетові, у Коломиї, Снятині, с. Вовчківці, м. Скала-Подільська та ін. У березні 1915 року за фальшивим доносом Стефаника було заарештовано, проте завдяки клопотанням [Марка Черемшини](#) невдовзі звільнено. Якийсь час Стефаник жив у Відні, де після тривалої перерви розпочав другий період своєї творчості (1916—1933).

Уважно стежив за наростанням національно-визвольного руху в Україні, покладав великі сподівання на розбудову української державності. Після розпаду [Російської імперії](#) Стефаник гаряче вітав утворення [УНР](#). 17 листопада 1917 року, виступаючи на велелюдному вічі в [Снятині](#), він заявив, що в Наддніпрянщині «в найбільшій величчї встає новий світ; звідти йде до нас світло для нашого розвою». Він очолював урядову делегацію (65 осіб) [ЗУНР](#), яка приїжджала у січні 1919 року до Києва у зв'язку з проголошенням [Акту Злуки](#) обох частин України в єдину соборну державу. Під час приїзду встановив зв'язки з діячами науки й культури, які посприяли виданню його творів: з 1919 року книжки Стефаника видаються в Харкові та Києві. Після [Радянсько-української війни](#) і поразки визвольних змагань письменник болісно переживав крах своїх сподівань. Відрадою були звістки з Харкова, Канади, де публікувалися його твори, з Праги, де вони перекладалися чеською мовою. Письменник пильно стежив за подіями в підрадянській Україні, брав участь у громадському житті: очолював місцеву «Просвіту», кооперативну спілку «Сільський господар». У 1926—1927 рр. громадськість Львова, Києва відзначає 30-річчя літературної діяльності Стефаника.

Розуміючи великі заслуги Стефаника перед українським мистецьким словом, його [новаторські](#) здобутки, [радянський уряд](#) з пропагандивною метою призначив йому в 1928 р. персональну пенсію, а в 1931 р. у Харкові відзначив 60-ліття з дня його народження. Проте Стефаник у [1933](#) році відмовився від персональної пенсії, коли довідався про [штучно створений голод](#) і переслідування української інтелігенції. Дізнавшись про цю ситуацію, митрополит [Андрей Шептицький](#) призначив письменникові пенсію від [Української греко-католицької церкви](#). Стефаник попросив касира видати призначену суму дрібними монетами. З великою торбиною мідяків письменник вийшов на майдан і роздав милостиню жебракам з проханням помолитися за убієнних голодом українців. Останні роки

життя письменник тяжко хворів. 7 грудня 1936 року помер, похований у рідному селі.

Родина^[ред. | ред. код]

Дружина — Ольга Вікторія Гаморак (Стефаник) (1871—1914, у шлюбі із 1904 і до смерті), донька українського греко-католицького священника, громадського діяча [Кирила Гаморака](#). Сини:

- [Семен](#) (1904—1981) — радянський політичний діяч;
- Кирило (1908—1987) — перший директор музею Василя Стефаника у с. [Русів](#)
- [Юрій](#) (1909—1985) — громадсько-політичний діяч, письменник, журналіст.

Літературна діяльність^[ред. | ред. код]

Перші літературні спроби Стефаника припадають на роки навчання в гімназії: [1897](#) в [чернівецькій](#) газеті «Праця», яку видавав [Будзиновський В. Т.](#), надруковано 7 новел з життя покутського села («Виводили з села», «Лист», «Побожна», «У корчмі», «Стратився», [«Синя книжечка»](#), «Сама-саміська»), підписаних [криптонімом](#) «С». [В. Будзиновський](#) згадував, що під час першого прочитання творів Василя Стефаника [професор Степан Смаль-Стоцький](#) заплакав і сказав: «Я цікавий, яке вражіння зробить на Поліно» (так називали [Осипа Маковея](#) через сталеві [нерви](#))^[6]. У [1899](#), теж у [Чернівцях](#), з'явилася перша збірка прози Стефаника [«Синя книжечка»](#). Літературна критика сприйняла ці перші публікації з великим захопленням як твори цілком зрілого і надзвичайно талановитого автора. Після появи [«Синьої книжечки»](#), як відзначала Леся Українка, Стефаник «став знаменитістю». Наступного року у Львові з'явилася друга збірка письменника [«Камінний Хрест»](#) (1900), а на самому початку 1901 там само вийшла третя книжка — [«Дорога»](#). З 1901 року Стефаник як письменник на півтора десятиліття замовк, завершивши перший період активної літературної діяльності. Але художнє слово письменника продовжує активно діяти: про В. Стефаника пишуть відомі діячі культури українського й інших народів ([В. Гнатюк](#), Л. Гринюк, [А. Крушельницький](#), С. Яричевський, Х. Алчевська, В. Морачевський та ін.), його твори передруковують різні видання українською мовою. Так, у 1904 р. у Катеринодарі вийшла книжка [«Кленові листки»](#), 1905 р. у Львові вийшла збірка новел «Моє слово», скомпонована, в основному, з попередніх збірок. У тому ж році в Петербурзі з'явився томик його творів українською мовою «Оповідання»; «Рассказы», а в 1911 р. — «Капли крови» (у перекладі російською мовою). У 1907 р. — у перекладі російською новели друкувалися в періодичній пресі різних країн. У перших роках [20 століття](#) твори Стефаника були вже відомі в перекладах польською, німецькою, російською, італійською (перекладач [Луїджі Сальвіні](#)) та іншими мовами. У творах цього періоду можна виділити такі основні теми: австроцарська [рекрутчина](#) і її трагічні наслідки, еміграція трударів за океан, породжувані крайнім зубожінням сімейні драми у селянських родинах на межі двох століть.

Події Першої світової війни стали новим імпульсом до творчої діяльності: з [1916](#) він пише низку новел («Діточа пригода», «Вона — земля», «Марія», «Сини»), в яких відбито криваве лихоліття, порушено гострі проблеми національної долі українців. У 1919 р. у Києві виходить книга [«Оповідання»](#), у 1924 р. у Харкові з'являється найповніша збірка новел [«Кленові листки»](#), в 1925 р. знову там само виходить книга «Оповідання», у 1926 р. виходить остання збірка [«Земля»](#),

«Вибрані твори» (1927), «Твори» (1927), «Вибрані оповідання» (1930). Із середини 20-х років письменник брав безпосередню участь у літературно-мистецьких журналах «Плужанин», «Життя й революція» та інших, друкуючи в них свої нові твори. Останні твори вже тяжко хворий письменник продиктував 1933 р., коли готувалася до видання його нова книга «Твори», куди ввійшла й решта його доробку, друкованого у журналах. Другий період творчості тривав з 1916 до [1933](#). Усього за цей період він написав 23 [новели](#) й кілька [автобіографічних](#) спогадів. З погляду [мистецьких](#) форм у творчості Стефаника після 14-літньої перерви ніщо не змінилося; нове у другому періоді творчості з'являється лише в тематиці, а також помітне повернення до лірично-автобіографічних образків, з яких він починав свою творчість. Крім того, Стефаник залишив величезне листування, яке має не менше літературне значення, ніж новели («Моя література, — писав він, — в моїх листах»). Найповнішим виданням доробку письменника є «Повне зібрання творів» у 3-х томах, [1949–1954](#).

Творча спадщина В. Стефаника має велике пізнавальне, ідейно-естетичне й історико-літературне значення. Він був новатором у літературі, творцем і неперевершеним майстром дуже стислої, драматичної за змістом і глибоко ліричної за звучанням соціально-психологічної новели. Стефаник започаткував в українській літературі [експресіонізм](#), цей стиль передбачає зображення внутрішнього через зовнішнє, зацікавлення глибинними психологічними процесами. Черпаючи тематичний матеріал з добре знаного йому села, Стефаник не бачив суті своєї творчості в описах селянського побуту чи порушенні соціальних питань. Для нього головним в показі «мужицької розпуки» були не побутові й не політичні, а універсальні аспекти людського життя.

« Я писав тому, щоб струни душі нашого селянина так кріпко настроїти і натягнути, щоби з того вийшла велика музика Бетховена. »

Побут покутського села і його типи послужили Стефаникові для художньої конкретизації показу людини у межовій ситуації, трагедію якої щоразу переживав сам автор як свою власну («І все, що я писав, мене боліло»). Звідси цілком новий в [українській літературі жанр](#) малої новели, вільний від народницької ідеалізації села, характеристичний зведенням до мінімуму описовості («образ без рамки», за словами самого Стефаника), крайнім [лаконізмом](#) розповіді, драматизм якої посилений перевагою [діалогу](#) і [монологу](#) над розповіддю, специфічно експресіоністичною образністю, прикметним гіперболізмом, застосуванням розгорнутих [катахрез](#) тощо. Тим самим пояснюється й уживання покутського [діалекту](#), який засобом «учуднення» передавав живі, як саме життя, образи трагічної дійсності, які неможливо було б відтворити [літературною мовою](#). Цю унікальну особливість таланту письменника прозорливо зауважив ще І. Франко:

Та хіба ж Стефаник малює саму нужду селянську?... Ні, ті трагедії й драми, які малює Стефаник, мають не багато спільного з економічною нуждою; се трагедії душі, [конфлікти](#) та драми, що можуть *mutatis mutandis* повторитися в душі кожного чоловіка, і власне в тім лежить їх велика сугестивна сила, їх потрясаючий вплив на душу читача. »

Твори В. Стефаника перекладено багатьма мовами світу (англійською, болгарською, грузинською, іспанською, італійською, литовською, німецькою, новогрецькою, польською, російською, румунською, сербохорватською, словацькою, словенською, угорською, французькою, чеською та іншими).

Твори (за алфавітом і хронологією)[\[ред.\]](#) | [ред. код](#)

- [Корпус літературних творів Василя СТЕФАНІКА \(за хронологією\)](#)

[↓ Показувати повністю](#)

- MORITURI
- Амбіції
- Ангел
- Басараби
- Вечірня година
- Вістуні
- Вовчиця
- Воєнні школи
- Вона — земля
- Городчик до бога ридав
- Гріх
- Давнина
- Давня мелодія
- Дід Гриць
- Діти
- Діточа пригода
- [Дорога](#)
- Дурні баби
- З міста йдучи
- Засідання
- [Земля](#)
- Злодій
- [Камінний Хрест](#)
- Катруся
- [Кленові листки](#)
- Лан
- Лесева фамілія
- Май
- Майстер
- Мамин синок
- [Марія](#)
- Межа
- Моє слово
- Нитка
- [Новина](#)
- Озимина
- Осінь
- Палій
- Підпис
- Пістунка

- Побожна
- Портрет
- Похорон
- Раненько чесала волосся
- Сама-саміська
- Санчата
- Серце
- Сини
- [Синя книжечка](#)
- Скін
- Славайсу
- Сон
- Стратився
- Суд
- Такий панок
- У корчмі
- У нас все свято
- Червоний вексель
- Шкільник
- Шкода